

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 21^{ΗΣ} ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2003

ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΚΑΡΒΕΛΗ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΣΚΑΛΚΕΑ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ὑποδέχεται σήμερα ἐπισήμως, ὡς τακτικὸ μέλος αὐτῆς, ἓνα λαμπρὸ τέκνο τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Πατρίδας μας ποῦ, κατὰ κυριολεξία μὲ τὸ σπαδί του, ἀνῆλθε ὅλες τὶς βαθμίδες τῆς στρατιωτικῆς ἱεραρχίας μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Στρατηγοῦ καὶ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης.

Ἀγαπητὲ Συνάδελφε, Στρατηγὲ Δημήτριε Σκαρβέλη,

Ἐμφορούμενος ἀπὸ φιλοπατρία, πίστη στὶς παραδόσεις τῆς φυλῆς καὶ τῆς ἐνδοξῆς Ἱστορίας μας, ἀποφασίσατε νὰ ἀκολουθήσετε στρατιωτικὴ σταδιοδρομία γιὰ νὰ συμβάλετε μὲ κάθε προσωπικὴ θυσία στὴν προάσπιση τῆς ἐλευθερίας τῆς Πατρίδας.

Μετὰ τὴν ἀποφοίτησή σας ἀπὸ τὴν ἐνδοξὴ Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων ἐπὶ 39 χρόνια μὲ πίστη καὶ ἀφοσίωση στὸ καθῆκον, συνεχῶς μετεκπαιδευόμενος σὲ Σχολὲς Πολέμου στὴν Ἑλλάδα καὶ ἄλλες χώρες τῆς Βορειοατλαντικῆς Συμμαχίας (NATO), ἐπιβληθήκατε ὡς ἓνας ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς στρατιωτικῆς ἐπιστήμης καὶ κατακτήσατε τὴν ὑψηλότερα βαθμίδα τῆς ἱεραρχίας τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Τὴν πορεία σας χαρακτήρισε πάντοτε ἡ ἀφοσίωση στὸ καθῆκον, ἡ ἀξιοκρατία, τὸ γόητρο καὶ τὸ συμφέρον τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἐπιθυμοῦσα νὰ συμβάλει κατὰ τὸ δυνατόν στὴν Ἀμυνα καὶ τὴν Ἀσφάλεια τῆς Πατρίδος, ἵδρυσε Γραφεῖο «Στρατιωτικῶν καὶ Ἀμυντικῶν Θεμάτων» ὑπὸ τὴ Διεύθυνσή σας.

Σήμερα σάς παραδίδουμε επίσημως την Έδρα που λάμπρυνε ο προκατόχος σας ήρωας του Β^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου, ο εὐπατρίδης ναύαρχος αείμνηστος Ἰωάννης Τούμπας, με τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ συνεχίσετε ἐπαξίως τὸ ὑψηλὸ ἔργο του.

Με ιδιαίτερη συγκίνηση σάς καλωσορίζω καὶ σάς εὐχομαι μακροήμερευση γιὰ νὰ εὐοδώσετε πλήρως τὴ λαμπρὴ δράση σας.

Ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος κύριος Γ. Κοντόπουλος κατ' ἐντολὴν τῆς Συγκλήτου θὰ ἔχει τὴ χαρὰ νὰ παρουσιάσει τὸ σημαντικὸ ἔργο σας.

Παρακαλῶ, κύριε Συνάδελφε, ἐπιτρέψατέ μου νὰ σάς περιβάλω με τὸ μεγάλο διάσημο τῆς Ἀκαδημίας κατὰ τὸ τυπικὸ τῆς ὑποδοχῆς τῶν τακτικῶν μελῶν τῆς.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΓΙΟ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Με χαρὰ παρουσιάζω σήμερα τὸ νέο Ἀκαδημαϊκὸ τῶν Στρατιωτικῶν Ἐπιστημῶν κ. Δημήτριο Σκαρβέλη.

Ὁ κ. Σκαρβέλης γεννήθηκε στὴ Χίο τὸ ἔτος 1933. Τὸ 1951 εἰσήλθε στὴ Στρατιωτικὴ Σχολὴ Εὐελπίδων ἀπὸ ὅπου ἀποφοίτησε τὸ 1954, ὡς ἀρχηγὸς πεζικοῦ (δηλαδή πρῶτος στὴν τάξη του στὸ Ὅπλο τοῦ Πεζικοῦ).

Ἐκτοτε ὑπηρετήσε συνεχῶς τὸ στράτευμα καὶ συνεπλήρωσε συνολικὴ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία πλέον τῶν 42 ἐτῶν. Στὴ διάρκεια τῆς θητείας του ἄσκησε τὴ διοίκηση μονάδων ὅλων τῶν κλιμακίων. Στους ἀνώτατους βαθμοὺς διοίκησε Ταξιαρχίαν, Μεραρχίαν, Σῶμα Στρατοῦ καὶ Στρατιάν.

Ἐκτὸς ἀπὸ διοικητικὴ ὑπηρεσία εἶχε καὶ ἐπιτελικὴ ὑπηρεσία στὰ κλιμάκια Συντάγματος, Μεραρχίας, ΓΕΣ καὶ ΓΕΕΘΑ. Τὸ 1990 ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα ἀρχηγοῦ ΓΕΣ. Τελικὰ τὸ ἔτος 1993 ἔφθασε στὸ βαθμὸ τοῦ Στρατηγοῦ ἐν ἐνεργείᾳ ὡς ἀρχηγὸς ΓΕΕΘΑ.

Ἰπηρετήσε στὸ Ἀνώτατο Διασυμμαχικὸ Στρατηγεῖο τοῦ ΝΑΤΟ στὴ Μὸνς τοῦ Βελγίου σὲ θέση διευθυντοῦ ἐπιτελικοῦ γραφείου. Παλαιότερα εἶχε ὑπηρετήσει στὴν Κύπρο στὴν Ἐθνικὴ Φρουρὰ κατὰ τὴ διετία 1967-1969.

Μετὰ τὴ Σχολὴ Εὐελπίδων ἐφοίτησε σὲ διάφορα τμήματα στὴ Σχολὴ Πεζικοῦ, στὴ Σχολὴ Πολέμου καὶ στὴ Σχολὴ Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Ἐπίσης εἶναι ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς Πεζικοῦ καὶ τῆς Σχολῆς Ἐπιτελῶν καὶ Διοικήσεως τῶν ΗΠΙΑ.

Δεδομένου ὅτι εἰσήλθε στὸ στράτευμα μεταπολεμικὰ εἶναι εὐλόγο ὅτι στερεῖται πολεμικῆς δράσεως. Ἐν τούτοις σὲ δύο περιπτώσεις βρέθηκε σὲ συνδυῆκες

πολεμικές. Η πρώτη ήταν στην Κύπρο το 1967, όποτε απειλήθηκε πόλεμος με την Τουρκία εξ άφορηής των γεγονότων τής Κοφίνου. Τότε ως διοικητής διλοχίας ανέλαθε αποστολή «άμυνας ακτής» βόρεια τής Άμμοχώστου, πρὸς απόκρουση άναμενόμενης τουρκικής απόβασης.

Η δεύτερη ήταν το 1987, όποτε υπήρξε μία πολύ σοβαρή έλληνοτουρκική κρίση. Τότε ο κ. Σκαρβέλης ήταν Σωματάρχης του Δ' Σώματος Στρατού, και έτοιμάσε το Σώμα αυτό σε έμπόλεμη σύνθεση, έπειτα από έπιστράτευση, και το έγκατέστησε σε άμυντική διάταξη στο μέτωπο του Έβρου. Εύτυχώς και στις δύο περιπτώσεις δέν έλαβε χώραν πόλεμος.

Όταν ανέλαθε τὰ καθήκοντα άρχηγού ΓΕΣ το 1990 κατέβαλε κάθε προσπάθεια για τή βελτίωση του Στρατού σε θέματα οργανωτικά, διοικητικά και εκπαιδευτικά. Φρόντισε ακόμη να αντικατασταθεί το παλιό ύλικό (π.χ. υπήρχαν άρματα τής δεκαετίας του 40) με νεώτερο ύλικό που παρέχώρησε το NATO (άρματα, τεθωρακισμένα όχήματα προσωπικού, πυροβόλα και πυραύλους), που είναι ακόμη και σήμερα εν χρήση. Έπεισε τήν Κυβέρνηση να προμηθευθεί για πρώτη φορά έπιθετικά έλικόπτερα τύπου Άπάτσι.

Δέν είναι δυνατόν να αναφερθούν όλες οι δραστηριότητες του κ. Σκαρβέλη στο Στρατό, δραστηριότητες που είναι πλουσιώτατες.

Ός άρχηγός ΓΕΕΘΑ είχε τή γενική ευθύνη των Ένόπλων Δυνάμεων τής χώρας και εκπροσώπησε τήν Ελλάδα στη στρατιωτική έπιτροπή του NATO. Προώθησε τή συνεργασία τής Ελλάδος με τις ένοπλες δυνάμεις των χωρών του NATO, αλλά και γειτονικών χωρών, όπως τής Βουλγαρίας, Άλβανίας και Ρουμανίας, και φρόντισε να υπογραφούν οι πρώτες συμφωνίες στρατιωτικής συνεργασίας με τις χώρες αυτές.

Ενήργησε για τήν αναβάθμιση τής παρουσίας τής χώρας μας στη συμμαχία με συμμετοχή σε συμμαχικές άσκήσεις και με τήν προώθηση τής ιδρύσεως συμμαχικών στρατηγείων στην Ελλάδα.

Το 1993 όταν δημιουργήθηκε το θέμα του Νόμου Έπαναφοράς Άποστράτων υπέβαλε τήν παραίτησή του από τή θέση του άρχηγού ΓΕΕΘΑ. Τά γεγονότα που τον ώδήγησαν στην παραίτησή του τὰ περιγράφει στο βιβλίο του «Η καταγραφή μιās άνωμαλίας: Άθήνα 1994».

Ο κ. Σκαρβέλης έγραψε μία σειρά από βιβλία σε διάφορα διαστήματα. Το 1962 έγραψε τήν «Ιστορία του 68ου συντάγματος πεζικού». Το 1973 περιέγραψε τον πόλεμο μεταξύ Ίσραήλ και Αιγύπτου-Συρίας. Τά διδάγματα εκ του πολέμου αυτού ήσαν πολύτιμα για τις ιδικές μας ένοπλες δυνάμεις.

Μετά την «Καταγραφή μιᾶς ἀνωμαλίας» τὸ 1994, ἔγραψε ἓνα ὀγκῶδες ἔργο σχετικὸ μὲ τὸν «Πόλεμο τοῦ Κόλπου». Τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι ἐν πολλοῖς μεταφραστικό, ἀλλὰ καὶ συνθετικό, στηριγμένο στὰ ἀρχεῖα τοῦ ἀμερικανικοῦ Ὑπουργείου Ἀμύνης. Τὸ ἔργο αὐτὸ τὸ ἔγραψε γιὰ νὰ γνωρίζουν οἱ συνάδελφοί του στρατιωτικοὶ τὴ νέα πολεμικὴ τεχνολογία καὶ τίς νέες στρατηγιές.

Ἐκτὸς αὐτῶν δημοσίευσε πλῆθος ἄρθρων σὲ θέματα ἀμυντικά, ἐθνικά, ἑλληνοτουρκικά, καθὼς καὶ διεθνῶν σχέσεων, ἰδίως μετὰ τὴν ἀποχώρησή του ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ ὑπηρεσία.

Θὰ τελειώσω μὲ τίς διακρίσεις ποὺ ἔλαβε ὁ στρατηγὸς Δ. Σκαρβέλης.

- Μετάλλιο Στρατιωτικῆς Ἀξίας
- Χρυσὸς Σταυρὸς τοῦ Τάγματος Γεωργίου Α΄
- Παράσημο Ἀνωτέρου Ταξιάρχου τοῦ Τάγματος τῆς Τιμῆς
- Παράσημο Ἀνωτέρου Ταξιάρχου τοῦ Τάγματος τοῦ Φοίνικος
- Ταξιάρχης τοῦ Τάγματος τῆς Λεγεῶνος τῆς Ἀξίας ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῶν ΗΠΑ
- Ταξιάρχης τοῦ Τάγματος τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς τῆς Γαλλίας
- Παράσημο πρώτης τάξεως τῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας
- Τέλος, ἐτοποθετήθη μεγάλη φωτογραφία του στὴν αἴθουσα τιμῶν (Hall of Fame) τῆς Σχολῆς Διοικήσεως καὶ Ἐπιτελῶν τῶν ΗΠΑ.

Γενικὰ ὁ κ. Δ. Σκαρβέλης ὑπῆρξε ἓνας στρατιωτικὸς ἀφοσιωμένος στὴν πατρίδα του ποὺ ἔφθασε ἐπάξια στὶς ἀνώτατες θέσεις τοῦ στρατεύματος. Ἐτίμησε τὴν Ἑλλάδα μὲ πολλοὺς τρόπους στὸ ἐξωτερικό. Ἔδειξε φανερὰ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτήρα του μὲ τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὴ θέση τοῦ στρατηγοῦ γιὰ λόγους ἀρχῆς. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν παραίτησή του ὑπηρετήσε μὲ κάθε τρόπο καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπηρετεῖ καὶ σήμερα τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος του.

Μὲ τὴν ἐκλογή του ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐτίμησε ὄχι μόνον τὸν κ. Σκαρβέλη ὡς πρόσωπο, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκπρόσωπο τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων. Ἡ θέση Ἀκαδημαϊκοῦ τῶν Στρατιωτικῶν Ἐπιστημῶν μετὰ τὸν ἀείμνηστο Ναύαρχο Ἰωάννη Τούμπα καλύπτεται καὶ πάλι ἀπὸ ἓνα σοβαρὸ καὶ ἀξιόλογο ἐκπρόσωπο τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων.

Εὐχομαι στὸν κ. Σκαρβέλη ὑγεία καὶ ἐπιτυχία στὶς εὐγενεῖς του φιλοδοξίες γιὰ τὸ καλὸ τῆς πατρίδος μας.

Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΑ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΚΑΡΒΕΛΗ

Ευχαριστώ θερμώς τον κ. Πρόεδρο της Ακαδημίας για την υποδοχή που μου έπεφύλαξε και τα καλά του λόγια.

Ευχαριστώ εξ' ἴσου θερμώς τον Ακαδημαϊκό κ. Γεώργιο Κοντόπουλο για την αναφορά στο πρόσωπό μου και στις δραστηριότητές μου.

Ευχαριστώ εκ βαθέων τα Μέλη της Τάξης των Θετικών Ἐπιστημῶν, καθώς και όλα τα Τακτικά Μέλη της Ακαδημίας για την ἐκλογή μου ὡς μέλους του ἀνωτάτου πνευματικοῦ Ἰδρύματος της Χώρας, τὴν ὁποία και θεωρῶ ὡς τὸ σημαντικότερο βῆμα στὴν ὄλη πορεία μου. Ὑπόσχομαι νὰ δικαιώσω τὴν ἐπιλογή τους.

Αὐτὴ τὴν ξεχωριστὴ γιὰ μένα στιγμή, δοξάζω τὸν Παντοδύναμο Θεό, πὺ με ἀξίωσε τῆς μεγάλης αὐτῆς τιμῆς.

Μὲ βαθειὰ συγκίνηση ὁ νοῦς μου στρέφεται στοὺς ἀξιους γονεῖς μου, πὺ παρὰ τὴ μικρὴ τους μόρφωση, ἀνέθρεψαν ἐμένα και τὰ ἀδελφία μου με τὴ σοφία τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων. Ἀναρωτιέμαι, ἂν τοὺς εὐχαρίστησα ὅσο τοὺς ἀξίζε. Ευχαριστῶ τὰ ἀδελφία μου. Μοῦ χάρισαν ὡραία παιδικὴ και ἐφηβικὴ ζωὴ και πολλὰ μᾶς συνδέουν ἀκόμη και τώρα.

Ευχαριστῶ ὀλόθερμα τὴ σύζυγό μου και τὰ δύο παιδιά μου, πὺ με ἀγάπη και καρτερία με ἀκολούθησαν σὲ ὅλες τὶς μετακινήσεις και τὶς περιπέτειες τῆς στρατιωτικῆς ζωῆς, προσφέροντάς μου τὸ ἤρεμο καταφύγιο τῆς στέρεης οἰκογένειας, ἐνισχυτικὸ τῆς ἐπαγγελματικῆς δραστηριότητάς μου.

Θὰ ἦταν ἀγνωμοσύνη, νὰ μὴ στραφεῖ ἡ μνήμη μου στοὺς πρώτους δασκάλους και καθηγητές μου, στὰ σχολεῖα τῆς Χίου. Τοὺς ὀφείλω πολλὰ. Αὐτοὶ ἄνοιξαν πρῶτοι τὰ μάτια μου στὸ φῶς τῆς γνώσεως.

Ευχαριστίες ὀφείλω και στοὺς στρατιωτικοὺς προϊσταμένους μου, πρότυπα ἡγητόρων και ἀνθρώπων, πὺ με ἐπηρεάσαν θετικά, καθώς και ὅλους τοὺς κατὰ καιροὺς συνεργάτες μου, πὺ με ἐστήριξαν και με ἐβοήθησαν. Ευχαριστῶ ἀκόμη και τοὺς πολιτικοὺς προϊσταμένους μου, σὲ ἀρχηγικὲς θέσεις πὺ κατέλαβα. Ἀπὸ τοὺς μὲν και ἀπὸ τοὺς δέ, ὑπάρχουν ἀρκετοὶ ἐντὸς τῆς αἰθούσης.

Μὲ συγκίνηση ἀναφέρομαι στὸν προκατόχό μου τῆς ἔδρας, τὸν ἀείμνηστο

Ναύαρχο Ἰ. Τούμπα, ἥρωα τοῦ Β΄ Π. Π., ὁ ὁποῖος διετέλεσε καὶ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς παλαιότερους στρατιωτικούς - ἀκαδημαϊκούς, Στρατηγὸ Ἀλέξανδρο Μαζαράκη καὶ τοὺς Ναυάρχους Στυλιανὸ Λυκούδη καὶ Δημήτριο Φωκᾶ. Ἐλπίζω νὰ φανῶ ἀντάξίός τους.

Εὐχαριστῶ καὶ ὄλους ἐσᾶς, Κυρίες καὶ Κύριοι, ποὺ μὲ τιμᾶτε ἀπόψε μὲ τὴν παρουσία σας.

*
* *

Σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε τώρα νὰ προχωρήσω στὴν ἀνάπτυξη τοῦ θέματός μου, ποὺ εἶναι ἡ «Γεωπολιτικὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Χώρου καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἄμυνα».

Ἡ γεωπολιτικὴ σημασία τοῦ κάθε χώρου εἶναι δωρεὰ ἀπὸ τὸν Μεγάλο Δημιουργό, ἀφοῦ τὸ συστατικὸ στοιχεῖο τῆς εἶναι ἡ γεωγραφικὴ θέση τοῦ χώρου στὸν παγκόσμιο χάρτη.

Παράλληλα ὅμως μὲ τὴ γεωγραφικὴ θέση του, τὸ οικονομικὸ δυναμικὸ τοῦ χώρου, ὡς συνισταμένη τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν του καὶ τῆς καθόλου οικονομικῆς ἀναπτύξεώς του, δηλαδή, ἡ γεωοικονομία τοῦ χώρου, καθὼς καὶ ἡ ἰσχὺς του, ὡς συνισταμένη τῆς στρατιωτικῆς καὶ λοιπῆς ἰσχύος του, δηλαδή ἡ γεωστρατηγικὴ τοῦ χώρου, προσδιορίζουν τὴ γεωπολιτικὴ σημασία του, ἐφ' ὅσον γεωοικονομία καὶ γεωστρατηγικὴ εἶναι οἱ βασικοὶ πυλώνες τῆς γεωπολιτικῆς.

Μὲ τὴ δημιουργία τοῦ σημερινοῦ ἐθνοκρατικοῦ Διεθνοῦς Συστήματος, ἡ γεωπολιτικὴ σημασία, πέρασε ἀπὸ τὸ χῶρο στὸ ἔθνος-κράτος, ποὺ εἶναι τὸ δομικὸ στοιχεῖο τοῦ Συστήματος. Τοῦτο συμβαίνει διότι ἡ γεωπολιτικὴ, ποὺ σὲ ἀπλουστευμένη ἐρμηνεία εἶναι ἡ “γεωγραφία τῆς ἰσχύος”, λαμβάνει καθαρὰ χωροθεσιακὸ χαρακτήρα, ἂν ἀποσυνδεθεῖ ἀπὸ τὴν “ἐθνικὴ ἰσχύ”, τὴν ὁποία μόνον τὸ ἔθνος-κράτος διαθέτει, ὅπως αὐτὸ μόνον διαθέτει καὶ τὴν πολιτικὴ βούληση νὰ τὴν χρησιμοποιήσει.

Ὁ γεωπολιτικὸς παράγων ἀνέκαθεν διεδραμάτιζε ρόλο στὶς πολιτικὲς καὶ στρατηγικὲς ἐπιδιώξεις τῶν πολιτικῶν ὀργανωμένων κοινωνιῶν εἴτε συγκεκαλυμμένα, εἴτε ἐμφανῶς. Στρατηγικῆς φύσεως ἐπιχειρήματα, μὲ γεωπολιτικὰ κριτήρια, μᾶς παρέχει ὁ Ἡρόδοτος, διὰ στόματος τοῦ Ἀρισταγόρου, τυράννου τῆς Μιλήτου, ὁ ὁποῖος προσπαθεῖ νὰ πείσει τὸν Κλεομένη, βασιλέα τῆς Σπάρτης,

νά σπεύσει σὲ βοήθεια τῶν ἐπαναστατησάντων Ἰώνων. Τοῦ ἐκδέτεي μπροστὰ σὲ χάλκινο χάρτη τῆς ἐποχῆς —«χάλκιον πίνακα ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περιόδου ἐνετέμνητο καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες»— ὅτι εἶναι δυνατόν οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἴωνες νὰ ἀποτινάξουν τὸν περσικὸ ζυγὸ καὶ νὰ καταλάβουν στρατηγικῆς καὶ γεωοικονομικῆς σημασίας ἀσιατικῆς περιοχῆς μὲ μεγάλο πλοῦτο, χρυσὸ καὶ ἄργυρο, ὥστε νὰ γίνουν πλουσιότεροι τοῦ Διός. Καὶ ἐπίσης διὰ στόματος τοῦ ἱστορικοῦ Ἑκαταίου, ὅταν αὐτὸς ἀπευδύνηται στοὺς ἀρχηγοὺς τῆς Ἴωνικῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ τοὺς ὑποδεικνύει τὴ σπουδαιότητα ἀποκτήσεως ναυτικῆς ἰσχύος, γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς Ἐπαναστάσεώς τους. Θὰ ἐπανελάβουμε στὴ συνέχεια στὴ γεωπολιτικὴ διάσταση τῆς ναυτικῆς ἰσχύος. Τὰ σημαντικότερα ὅμως γεωπολιτικὰ στοιχεῖα μᾶς τὰ ἐκδέτεи στο ἔργο του ὁ πρῶτος ἴσως γεωπολιτικὸς ἐπιστήμων, στρατηγὸς καὶ ἱστορικός, ὁ Θουκυδίδης, ἀναφερόμενος στὴν “ἰσχὺ” καὶ στο “δίκαιον τοῦ ἰσχυρότερου”, καθὼς καὶ στὰ “ζωτικὰ συμφέροντα”. Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονὸς, ἐφ’ ὅσον οἱ πόλεις-κράτη τοῦ τότε ἑλληνικοῦ χώρου, τῆς ἐποχῆς τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου, ἀποτελοῦσαν μίαν διεθνή κοινότητα, μικρογραφία τῆς σημερινῆς, ὅπου ἐδέσποζαν συμφέροντα καὶ στρατηγικῆς, συμμαχίης ἀλλὰ καὶ συγκρούσεις.

Ὁ ἑλληνικὸς χώρος, κάτω ἀπὸ γεωστρατηγικὸ φακὸ, προκαλεῖ τὸν μελετητὴ μὲ τὴ γεωγραφικὴ θέση του. Αὐτὴ ἡ χωροθεσιακὴ ἑλληνικὴ πραγματικότητα ἐντάσσει τὴν ἐδαφικὴ ἔκταση τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους στὴ χορεία τῶν πλέον σημαντικῶν γεωστρατηγικῶν περιοχῶν τοῦ κόσμου μᾶς. Βρίσκεται στο ἐπίκεντρο τριῶν ἡπείρων καὶ σημαντικῶν θαλασσῶν (Ἀνατολικὴ Μεσόγειος, Εὐξείνιος Πόντος, Ἀδριατικὴ Θάλασσα) καὶ μὲ τὴ γεωφυσικὴ μορφολογία του, ὡς χερσαῖος καὶ συγχρόνως θαλάσσιος καὶ νησιωτικὸς χώρος, συνιστᾷ γεωστρατηγικὸ σημεῖο ἀναφορᾶς. Ἡ πλούσια σὲ γεγονότα ἱστορία τοῦ χώρου ἀποτελεῖ ἄλλη μίαν ἀπόδειξη τῆς στρατηγικῆς σημασίας του, ἀφοῦ ποτὲ δὲν ἔμεινε ἔξω ἀπὸ τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς εὐρύτερης περιοχῆς, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν ἔλειπαν οἱ πολεμικῆς συγκρούσεις καὶ κατακτήσεις.

Ὁ ἑλληνικὸς χώρος εἶναι Βαλκανικὸς καὶ ταυτοχρόνως Εὐρωπαϊκὸς καὶ Μεσογειακός. Εἶναι μέρος τῆς Ἀνατολικῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου, γύρω ἀπὸ τὴν ὁποῖα ἀναπτύχθηκαν σπουδαῖοι πολιτισμοὶ καὶ οἱ τρεῖς μονοθεϊστικῆς θρησκείες. Βρίσκεται στὴν κορυφὴ ἑνὸς τριγώνου, τοῦ ὁποῖου οἱ δύο ἄλλες κορυφῆς βρίσκονται στὴ Μέση Ἀνατολή καὶ στὴν Κασπία, ὅπου ἐπικεντρώνονται τεράστια συμφέροντα λόγω τῶν ἐκεῖ ὑπαρχόντων ἐνεργειακῶν ἀποθεμάτων. Συγχρόνως ἀποτελεῖ πρόσβαση ἀπὸ τὴ Μεσόγειο πρὸς τὰ Βαλκάνια καὶ τὴν ἀνατολικὴ

και κεντρική Ευρώπη, ενώ δια του Αιγαίου πελάγους οδηγεί προς τον Εύξεινο Πόντο και τη γύρω ένδοχώρα. Η νήσος Κρήτη, αυτή καθ' εαυτήν έχει μεγάλη σημασία, ως τεράστιο αβύθιστο αεροπλανοφόρο, που ελέγχει τις διόδους προς το Αιγαίο (δια των στενών Καρπάθου και Κυθήρων) αλλά και τις διαμήκειες υδάτινες γραμμές της Μεσογείου. Συνυπολογιζόμενου και του Κυπριακού χώρου (εφ' όσον ισχύει το δόγμα του Ένιαίου Άμυντικού Χώρου) ή γεωστρατηγική σημασία του ελληνικού χώρου αυξάνεται έπι περισσότερο, με τις σταθερές βάσεις της Κρήτης και της Κύπρου στην ανατολική λεκάνη της Μεσογείου, που παρέχουν προσβάσεις προς το χώρο της Μέσης Ανατολής.

Ένα περίπου αιώνα προτού σχηματοποιηθεί και μεθοδευθεί ή γεωπολιτική, ό γεωπολιτικών κατευθύνσεων στοχασμός του Μεγάλου Ναπολέοντος, όπως μās τον μετέφερε ό Las Casas από τις συζητήσεις που είχε μαζί του στην Άγία Έλένη (περί τó 1816), προσέδιδε στον ελληνικό χώρο (χερσαίο και θαλάσσιο) μεγάλη αξία, έπειδή τον θεωρούσε εμπόδιο στην κάθοδο προς τις θερμές θάλασσες της συνεχώς ισχυροποιουμένης Ρωσίας, αλλά και ως έφαλτήριο για κατακτήσεις προς ανατολάς. Ό Ναπολέων, έχοντας συλλάβει ως γεωπολιτικώς ένιαίο τó χώρο από την Αίγυπτο έως τις Ινδίες στό Νότο και τη Ρωσία στό Βορρά, προσδιορίζει ως κομβικό του σημείο τον τουρκοκρατούμενο ελληνικό χώρο. Άς σημειωθεί ότι οί ναπολεόντειοι πόλεμοι υπό την ιδιοφυή στρατηγική του Βοναπάρτη, είναι αυτοί που έδωσαν την πλουσιότερη τροφή στην καλλιέργεια της στρατηγικής όσο και της γεωπολιτικής σκέψης.

Άλλά και ή ύψηλης στρατηγικής Άγγλική αντίληψη περί του ελληνικού χώρου δεν είναι διαφορετική και αυτό βεβαιώνεται από τη σωτήρια Ναυμαχία του Ναβαρίνου (1827) με την καταστροφή του τουρκοαιγυπτιακού στόλου. Ό πρωτεργάτης της Ναύαρχος Κόδριγκτων περιέπεσε σε δυσμείνια, διότι υπερέβη τά όρια της άγγλικής πολιτικής ως προς την επαναστατημένη Έλλάδα, έχοντας έπιφέρει ανεπιθύμητο βαρύ πλήγμα κατά της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας, την όποία οί Άγγλοι έβλεπαν ως εμπόδιο της Ρωσικής καόδου προς νότον, με την κυριαρχία των Τούρκων έπι των Στενών και έπι του κορμού της ελληνικής γής. Και, έφ' όσον ό λόγος περί ναυμαχιών, ως έπιστημάνω ότι δεν είναι τυχαίο τó γεγονός ότι εκτός της προαναφερθείσης ναυμαχίας και άλλες δύο μεγάλες θαλάσσιες συγκρούσεις έλαβαν χώρα σε ελληνικά ύδατα, ή της Σαλαμίνας (480 π.Χ.) και της Ναυπάκτου (1571 μ.Χ.). Άμφότερες ήσαν συγκρούσεις Ανατολής - Δύσης, στον ελληνικό χώρο, μεταίχμιο των δύο αυτών κόσμων.

Μετά έναν αιώνα, άρχές του 20ού, ή γεωπολιτική δά συστηματοποιηθεί

και θα εμφανισθεί η θεωρία του Άγγλου Mackinder, σύμφωνα με την οποία η χερσαία μάζα της ύδρογειού συνιστά την “παγκόσμια νήσο” της οποίας ο θεμελιώδης χώρος, ή “καρδιά της γης” (heartland) είναι η Εύρασια, που κατέχεται από τις ισχυρές δυνάμεις της εποχής, τη Ρωσία και τη Γερμανία. Στην ευρασιατική περιμετρο, υπάρχει ένα παράκτιο τόξο, αυτό που ένας άλλος γεωπολιτικός, ο άμερικανός Spykman θα ονομάσει “rimland”, όπου μπορούν να αναχαιτισθούν οι επεκτατισμοί των δυνάμεων της “heartland”. Το τόξο αυτό περιλαμβάνει τη Μ. Βρεταννία, τις νότιες ευρωπαϊκές και τις νότιες ασιατικές χώρες. Ένα δεύτερο ευρύτερο τόξο, το “έξωτερικό τόξο” είναι αυτό που αποτελείται από τα εδάφη της Αφρικής, της Ωκεανίας και της Αμερικανικής Ήπειρου.

Η θεωρία του Mackinder επιβεβαιώθηκε και κατά τους δύο παγκοσμίους πολέμους, με πρωταγωνιστή τη Γερμανία. Η Ελλάδα, χώρα της παράκτιας ζώνης, της “rimland”, προέβη τότε, με κριτήρια γεωπολιτικά, σε όρθες επιλογές ύψηλης στρατηγικής, συμπαραταχθείσα με τις άλλες δυνάμεις της “rimland”, δηλαδή την Αντάντ στον Α΄ και τη Δυτική Συμμαχία στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Χώρα δικαιώθηκε στις επιλογές της, αφού και στις δύο περιπτώσεις ωφέληθηκε εδαφικά, αν και όχι απολύτως, σε σχέση με τις επιδιώξεις της. Εξάλλου, η γεωστρατηγική σημασία του ελληνικού χώρου ήταν τέτοια, ώστε και στις δύο μεγάλες συγκρούσεις δεν θα μπορούσε να παραμείνει σε κατάσταση ουδετερότητας.

Κατά τον Α΄ Π. Π., στον ήπειρωτικό ελληνικό κορμό συγκροτήθηκε ένα από τα κύρια μέτωπα αυτού του πολέμου, το μακεδονικό μέτωπο. Από αυτό επιχειρήθηκε η διάσπαση της αμύνης των Κεντρικών Δυνάμεων, η οποία και επετεύχθη. Η χρησιμοποίηση του ελληνικού χώρου και γενικώς της Βαλκανικής Χερσονήσου ως πρόσβασης για ενέργεια κατά της Κεντρικής Ευρώπης επανήλθε και υποστηρίχθη και κατά τον Β΄ Π. Π., ασχέτως αν επικράτησε τελικά η άποψη της απόβασης στην ιταλική χερσόνησο.

Το θέμα της “ουδετερότητας” της Χώρας, που προαναφέρθηκε, με σκοπό την αποφυγή των συνεπειών που θα είχε η εμπλοκή της, παρουσιάστηκε και κατά τους δύο πολέμους. Και κατά μέν τον Α΄ Π. Π., η Χώρα, ως συνέχεια των βαλκανικών πολέμων, αλλά και υπό την επήρεια της Μεγάλης Ίδεας, είχε ακόμη στόχους απελευθερωτικούς, έφ’ όσον ελληνικοί πληθυσμοί διατελούσαν εισέτι υπό ξένη κατοχή και συνεπώς όφειλε να τους πραγματώσει. Όμως, κατά τον Β΄ Π. Π., η αποφυγή του πολέμου, ή ουδετερότης, παρά τη γνωστή αποφυγή πάσης αφορμής και αιτίας, δεν ήταν θέμα δικής της επιλογής, διότι τελικώς της

ἐπεδόθη ἡ γνωστὴ τελεσιγραφικὴ ἀξίωση τῆς Ἰταλίας. Ἡ γεωπολιτικὴ τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, οὕτως ἢ ἄλλως, δὲν εὐνοεῖ τὴν οὐδετερότητα.

Στὴ δευτέρη περίπτωση, στὸν Β΄ Π. Π., ἡ Χώρα, μὲ τὴ νικηφόρο ἐκστρατεία τῆς, ἀνέτρεψε τὰ ἰταλικά σχέδια, ὅμως ἡ γεωπολιτικὴ τῆς παράμετρος ἐπροκάλεσε τὴ γερμανικὴ ἐπίθεση καὶ τὴν κατάκτησίν τῆς, ὅχι μόνον διότι ὁ ἐλληνικὸς χώρος ἦταν ἀπαραίτητος στὰ γερμανικά σχέδια κατὰ θετικὸν τρόπον, διότι θὰ ὑποβοηθοῦσε τὶς ἐπιχειρήσεις στὴ Βόρεια Ἀφρική καὶ θὰ παρεῖχε πρόσβαση πρὸς τὴν περιοχὴ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὅπου καὶ τὰ πολύτιμα πετρελαϊκὰ ἀποθέματα, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἀρνητικὸν τρόπον, ἀπαγορεύοντας τὴ χρῆση τοῦ ἀπὸ τὸν ἀντίπαλο, δηλαδὴ τοὺς Συμμάχους, ὅπως εἶχε γίνεῖ κατὰ τὸν Α΄ Π. Π. Γι' αὐτὸ τὸ τελεταῖο ὑπάρχει ὑπόμνηση στὸ κείμενο τῆς Διακοινώσεως πού ὁ Γερμανὸς πρέσβυς ἐπέδωσε στὸν τότε Πρωθυπουργὸ Ἀλεξ. Κορυζῆ. Τὸ κείμενο λέγει ὅτι, ... “ἀπὸ τινῶν ἐβδομάδων οὐδεμία ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι, ἡ Ἀγγλία ἐπιχειρεῖ νὰ ἐγκαταστήσῃ ἐν Ἑλλάδι νέον μέτωπον κατὰ τῆς Γερμανίας, τοῦ εἶδους τῆς κατὰ τὸν Α΄ Π. Π. ἐκστρατείας”, ἐννοώντας τὸ μακεδονικὸ μέτωπον. Ὁ ἐλληνικὸς χώρος λοιπὸν θὰ κατελαμβάνετο. Ἀφοῦ αὐτὸ δὲν τὸ ἐπέτυχαν οἱ Ἰταλοί, τὸ ἀνέλαβαν οἱ Γερμανοί. Ἐπὶ πλέον, μὲ τὸν ἐλληνικὸν χώρον στὴ διάθεση τῶν συμμάχων, δὲν θὰ ἦτο ἀσφαλῆς, τουλάχιστον ἀπὸ τὴ Συμμαχικὴ ἀεροπορία, ἡ πλευρικὴ κατὰ τῆς Ρωσίας γερμανικὴ ἐκστρατεία, ἡ πρὸς τὴν Καυκασία, καὶ θὰ ἦσαν ἐντὸς βεληνεκοῦς τὰ πολύτιμα γιὰ τὴ Γερμανία ρουμανικά πετρέλαια.

Ἀξίζει ἀκόμα νὰ μνημονευθῆι, πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς γεωπολιτικῆς σημασίας τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, ὅτι, παρὰ τὸ γεγονὸς τῆς γερμανικῆς ἀποχώρησης ἀπὸ τὸ μεγαλύτερον μέρος του, ἐντὸς τοῦ 1944, τὸ προπύργιον τῆς Κρήτης δὲν εἶδε τὴν ἐλευθερίαν του παρὰ τὴν ὕστατην ὥρα, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἐπομένου ἔτους, ἕνα μῆνα πρὶν ἀπὸ τὸν τερματισμὸ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πολέμου.

Μὲ τὰ μέχρι τοῦδε συντόμως ἐκτεθέντα, γίνεται, νομίζω, κατανοητὴ ἡ δυναμικὴ τῆς χωροθεσίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ γεωπολιτικῆς ἀπόψεως. Οἱ τότε ἰσχυροὶ παῖκτες τοῦ Διεθνoῦς Συστήματος δὲν θὰ ἄφηναν ἕξ ἀπὸ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοὺς ἕνα τέτοιο χωρὸν. Καὶ δὲν τὸ ἐννοοῦμε αὐτό, μόνον γιὰ τὴν περίοδον τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Τοὺς ἐνδιέφερε καὶ τὸ μεταπολεμικὸ σκηνικόν. Ἔτσι, λήγοντος τοῦ πολέμου, στίς συσκέψεις τῆς Γιάλλτας (Φεβρουάριος 1945) καὶ τοῦ Πότσταμ (Αὐγούστος 1945) ἐπροχώρησαν στὴ γνωστὴ “διανομή”, ἡ ὁποία καθόρισε καὶ τὴν τύχην τοῦ ἐλληνικοῦ χώρου, πάντοτε μὲ κριτήρια γεωπολιτικά. Εἶναι αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ κριτήρια πού προφανῶς ἔλειψαν ἀπὸ τοὺς σχεδιασμοὺς τῆς τότε Ἀριστερᾶς τοῦ Τόπου μας, ὅταν ἀπεφάσισε τὸν ἐπώδυνον τρίτον γύρον.

Τολμούμε δὲ νὰ ποῦμε ὅτι καὶ στὸ Κυπριακὸ Ζήτημα, ἔλειψαν τὰ γεωπολιτικὰ στοιχεῖα, στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 50, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι στὴν περίπτωσι τῆς Κύπρου αὐτὰ ἦσαν λαλίστατα. Ἄν ἐλαμβάνοντο ὑπόψη, ἴσως νὰ εἶχαν γίνεи ἐξ ἀρχῆς διαφορετικὲς μεθοδεύσεις καὶ τὸ Κυπριακὸ νὰ εἶχε ἄλλη πορεία.

Ἦδὴ μεσοῦντος τοῦ Β' Π. Π., ὁ Mackinder ἐπεξεργάστηκε τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ μεταπολεμικοῦ κόσμου. Ἡ νέα Δύναμις ποὺ θὰ ἐδέσποζε στὴν “καρδιά” τῆς γῆς, τὴν heartland, δὲν μπορούσε πλέον νὰ εἶναι ἡ Γερμανία, μπορούσε ὅμως κάλλιστα νὰ εἶναι ἡ Ρωσία (ὡς Ε.Σ.Σ.Δ.). Ἄν γιὰ τὴ Γερμανία τὸ κίνητρο ἦταν ἡ θεωρία περὶ “ζωτικῶν χώρου” τῶν Haushofer καὶ Ratzel, μὲ ἐποικοδόμημα τὸν ἐθνικοσοσιαλισμὸ, γιὰ τὴ μεταπολεμικὴ Ρωσία ἦταν ὁ ἀπόλυτος ἐλεγχὸς ἄλλων χωρῶν, μὲ ἐποικοδόμημα τὸν μαρξιστικὸ διεθνισμό. Οἱ εὐρωπαϊκὲς χώρες τῆς rimland, τοῦ παράκτιου τόξου, ἔπρεπε νὰ ὀργανωθοῦν στρατιωτικὰ γιὰ τὴ συγκράτηση-ἀνάσχεση (containment) τῶν δυνάμεων τῆς καρδιάς. Στὶς εὐρωπαϊκὲς χώρες ἐπεβάλλετο πλέον νὰ προστεθοῦν καὶ οἱ ὑπερατλαντικὲς, οἱ Η.Π.Α. καὶ ὁ Καναδὰς, ποὺ εἶχαν ἀποδειχθεῖ ἀπαραίτητες καὶ στοὺς δύο πολέμους. Μὲ τὸ βιβλίον του “The Geography of Peace” ποὺ κυκλοφόρησε τὸ 1944, ὁ Spykman ἀσπάζόμενος τὴ γενικὴ ἀντίληψη τοῦ Mackinder, ἔδωσε τὶς πρῶτες βάσεις γιὰ τὴ γεωπολιτικὴ σύλληψη τοῦ Νατοϊκοῦ σχεδιασμοῦ. Πάνω στὴ δική του ἀρχιτεκτονικὴ οἰκοδομήθηκε λίγα χρόνια ἀργότερα, τὸ 1949, ἡ Ἀτλαντικὴ Συμμαχία, ὁ Ὄργανισμὸς NATO, πέντε μὲ ἕξι χρόνια μετὰ τὴ θεωρητικὴ διατύπωση τῆς ἀναγκαιότητάς του, ὡς ἀκρογωνιαίου λίθου γιὰ τὴ διασφάλισι τῆς εἰρήνης, βέβαια εἰρήνης τοῦ τρόμου —λόγω τῆς ἐν τῷ μεταξύ ἀναπτύξεως τῶν πυρηνικῶν ὀπλοστασίων— ἀλλὰ πάντως εἰρήνης.

Ἀπὸ καθαρὰ γεωπολιτικῆς ἀπόψεως, τὸ τόξο ἀνασχέσεως ἦταν ἐλλιπὲς χωρὶς τὸν ἑλληνικὸν ἠώρο. Κατόπιν αὐτοῦ, προσεκλήθη καὶ τὸ ἔτος 1952 προσεχώρησε στὸ NATO καὶ ἡ Χώρα μας. Γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὁ Mackinder εἶχε ἤδη γράψει, ὅτι ... “ἡ κατάκτησή της ἀπὸ μία ἰσχυρὴ χερσαία Δύναμις θὰ δώσει πιθανότατα σὲ αὐτὴ τὴ Δύναμις τὴ δυνατότητα τοῦ ἐλέγχου ὅλης τῆς Παγκόσμιας Νήσου”. Ἡ προσχώρησι τῆς Χώρας μας ἦταν ἡ πρώτη μεταπολεμικὰ ἀπὸ τὶς δύο μεγάλες τῆς ἐπιλογὲς ὑψηλῆς στρατηγικῆς, μὲ γεωστρατηγικὰ καὶ γεωοικονομικὰ κριτήρια. Ἡ δευτέρη ἦταν ἡ ἐντάξή μας στὴν Ε. Ε. Μὲ τὴν πρώτη ἀποβλέψαμε στὴ διασφάλισι τῆς παραμονῆς μας στὸν ἐλεύθερο κόσμον τῆς Δύσεως, μὲ τὴ δευτέρη ἀποβλέψαμε στὴν οικονομικὴ, ἀλλὰ καὶ στὴν πολιτικὴ ἐνδυνάμωσή μας. Τὸ ἴδιον ἔτος, 1952, προσεχώρησε στὸ NATO καὶ ἡ Τουρκία καὶ τρία χρόνια ἀργότερα συγκροτήθηκε ὁ CENTO (Central Treaty Organization), μὲ

τόν όποιο τό τόξο συμπληρώθηκε με τις νότιες άσιατικέσ χώρες, Ίράκ, Ίράν και Πακιστάν.

Η περίσχεση του Ρωσικού χώρου συμπληρώθηκε με την Ίαπωνία και τη Νότιο Κορέα στην Άπω Άνατολή και τη Σκανδιναβική Χερσόνησο, πρωτίστως όμως με τον ισχυρότερο στόλο του κόσμου, αυτόν των ΗΠΑ. Η “ναυτική” ισχύς των ΗΠΑ, αναπτυχθείσα έγκαίρως επί τη βάσει των γεωπολιτικών απόψεων του άμερικανού Ναυάρχου Manhan, έδωσε στη χώρα παγκόσμια προβολή και παράλληλα άφείρεσε τη δυνατότητα τέτοιας προβολής από την άνεκαθεν χερσαία δύναμη, τη Ρωσία.

Στή συνέχεια, ή “αεροναυτική” ισχύς των Η.Π.Α., στηριζόμενη στα συγκροτήματα των αεροπλανοφόρων (carrier's groups) και τη στρατηγική αεροπορία, τους έδωσαν τη δυνατότητα αναπτύξεως δυνάμεων όπουδήποτε της γής, τις έχουν σήμερα καταστήσει πλανητική Ύπερδύναμη. Σε διαφορετικές εποχές, τόσο ή Γερμανία, όσο και ή Ρωσία άντελήφθηκαν ότι δέν μπορούν να κυριαρχήσουν χωρίς “ναυτική ισχύ”. Έτσι, ή μέν πρώτη προσπάθησε από την εποχή του Αυτοκράτορος Γουλιέλμου του Β', με πρωτεργάτη τον Ναύαρχο Tirpitz, να άναδειχθεί και σε ναυτική Δύναμη, κατέληξε δέ να έχει σημαντικές έπιτυχίες, ιδίως στον Β' Π. Π. Η δέ δεύτερη έκινήθη προς αυτή την κατεύθυνση στις άρχές της 10ετίας του 70, με τη ναυπήγηση των πρώτων “έλικοπτεροφόρων” ναυτικών μονάδων, ως πρώτο βήμα προς την τεχνογνωσία των αεροπλανοφόρων που της έλειπε, αλλά ή πολιτική και πολιτειακή πορεία της χώρας δέν επέτρεψαν τη συνέχιση.

Έπανερχόμενοι στη σημασία της γεωπολιτικής διαστάσεως της Χώρας μας, πρέπει να προσθέσουμε ότι αυτή συνεπικουρείται και από τό πολιτικό, πολιτισμικό και κοινωνικό έποικοδόμημα του συγκεκριμένου γεωγραφικού και γεωφυσικού χώρου. Η σταθερή πολιτική δομή και τό δημοκρατικό πολίτευμα, τό πλούσιο ιστορικό παρελθόν, ή πληθυσμιακή όμοιογένεια με την έννοια της έθνικής και θρησκευτικής αυτοσυνειδησίας, ή παράδοση και οι άξίες της ζωής, είναι παράμετροι ή μάλλον συντελεσται της γεωπολιτικής βαρύτητας της Χώρας, μαζί με τη γεωστρατηγική και τη γεωοικονομική παρουσία της. Άκόμη και ή δυναμικότης του αποδήμου έλληνισμού, καταλλήλως άξιοποιουμένου, είναι συντελεστής ύπολογίσιμος. Είναι, ή Χώρα, ένας μικρός παίκτης στη διεθνή σκηνή, όμως είναι σοβαρός παίκτης για τον περίγυρό της, με την προϋπόθεση ότι και ή ίδια συμπεριφέρεται σοβαρά.

Έπί μισόν αιώνα, ή ειρήνη την όποία άπήλαυσε ή Εύρώπη και μαζί της και έμεις, ήταν τό άποτέλεσμα της “ίσορροπίας ισχύος” μεταξύ των δύο πόλων του

διπολικού τότε διεθνούς συστήματος. Έξάλλου κατά τον R. Aron, η ειρήνη δεν υπήρξε ποτέ προϊόν της ανθρώπινης αρετής, αλλά της ισορροπίας ισχύος, θά προσθέταμε, σε όλα τα επίπεδα, τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο.

Σήμερα πρέπει να παραδεχθούμε ότι, οι γεωπολιτικές θεωρίες διατυπώθηκαν με άφετηρία την επιδίωξη της παγκόσμιας κυριαρχίας, με την έννοια του επεκτατισμού και της κατάκτησης εδάφους ή τουλάχιστον του απόλυτου ελέγχου μεγάλων γεωγραφικών περιοχών της γης. Ήδη τα πράγματα διαφέρουν, διότι η κατάκτηση δεν συνιστά πλέον στρατηγική επιλογή, τουλάχιστον όσο ο έλεγχος μέσα από πολιτικές και παραλλήλως οικονομικές μεθοδεύσεις επιφέρει το ίδιο αποτέλεσμα, την αποκομιδή “πλούτου”. Βεβαίως, αν κάπου στη γη οι μεθοδεύσεις δεν αποδίδουν, τότε υπάρχει και η σπάθη και πάλι όχι για την κατάκτηση, αλλά για τον απόλυτο έλεγχο. Η καμπή γι’ αυτή τη μετάλλαξη, που είναι πρόκληση τόσο για τη Γεωπολιτική όσο και για τον τομέα της Άμυνας, έχει την αρχή της στην αυτοκατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, ή όποια έφερε το τέλος του διπολισμού και μαζί της ισορροπίας της ισχύος. Έτσι εκτιμάται, ότι απέμακρύνθη, για να μην πούμε ότι εξέλιπε, η επανάληψη μιας παγκόσμιας σύγκρουσης, αλλά παρέμεινε η περίπτωση της “σπάθης”, σε τοπική ή και περιφερειακή κλίμακα.

Ο μεταψυχροπολεμικός κόσμος μας λοιπόν, με ζωή ή όποια υπερβαίνει την δεκαετία, προκαλεί τη Γεωπολιτική και την Άμυνα. Η ισορροπία της ισχύος, που παρήγαγε καταστάσεις ειρήνης, φαίνεται να διαταράσσεται, διότι η καλπάζουσα πολεμική τεχνολογία, δηλαδή η πυρηνική, ή πυραυλική, ή των επικοινωνιών, της πληροφορικής κ.λπ. μπορεί να αποκτηθεί και από χώρες με μικρό συμβατικό όπλοστάσιο. Το ίδιο το γεωπολιτικό βάθος της “heartland”, της καρδιάς της γης, φαίνεται να έχει κλονισθεί, κατ’ άλλους να έχει μετατοπισθεί προς ανατολάς, προς την Κίνα, αφού χώρες του πρώην ανατολικού συνασπισμού έχουν γίνει μέλη του NATO και της Ε.Ε. και η ίδια ή Ρωσία έχει δείξει διάθεση συνεργασίας και με τους δύο αυτούς Όργανισμούς.

Η μεταψυχροπολεμική διεθνής συμπεριφορά έχει ήδη κάνει αποδεκτές την παραβίαση των συνόρων και την επέμβαση στα έσωτερικά θέματα μιας χώρας, πρακτικές οι οποίες εις το παρελθόν έθεωρούντο απαράδεκτες. Η προβαλλομένη αιτιολογία των ανθρώπινων δικαιωμάτων συχνά λειτουργεί ως “άλλοθι”. Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν καταστεί “κυρίαρχη έννοια” κατά τον Παναγιώτη Κονδύλη, στην ύπηρεσία των ισχυρών της γης. Μία τέτοια έννοια μάς έκανε μάρτυρες του πλέον όξυμωρου σχήματος, των “άνθρωπιστικών” πολέμων. Μετά το κτύ-

πημα τής 11ης Σεπτεμβρίου 2001, μία άλλη έννοια, ή “άντιτρομοκρατία” τείνει να γίνει με τή σειρά της κυρίαρχη έννοια, έχοντας μετατοπίσει τήν προσοχή από τὰ πραγματικά αίτια τής διεθνούς τρομοκρατίας, πρὸς μία κατά βάση στρατιωτική και μόνο αντιμετώπισή της, σέ συνάρτηση με γεωστρατηγικούς στόχους.

Όμως, ή μεγαλύτερη πρόκληση για τήν Γεωπολιτική και τήν Άμυνα φαίνεται να προέρχεται από τις νέας μορφής απειλές σέ διεθνές επίπεδο, τις καλούμενες “ásύμμετρες” απειλές, με έντελῶς πρωτόγνωρα χαρακτηριστικά: δέν παρουσιάζουν μέτωπα, δέν εἶναι εύκολα διακριτές, δέν εἶναι άμιγῶς στρατιωτικής μορφής, εἶναι δύσκολα προβλέψιμες και δέν ύπακούουν σέ συστήματα ίσορροπίας συμβατικής ισχύος. Καλοῦνται άσύμμετρες, διότι βασικῶς δέν παρουσιάζουν άντιστοιχία, συμμετρία, με τις ὡς τώρα κλασικής μορφής στρατιωτικές απειλές και κατ’ επέκτασιν δέν μπορούν και να αντιμετωπισθοῦν με τήν παγιωμένη άμυντική μεθοδολογία. Γι’ αὐτές, τὸ άμυντικὸ δόγμα τής “άποτροπής” εἶναι άναποτελεσματικὸ και ή ίσορροπία τής συμβατικής ισχύος πολὺ μικρῆς σημασίας. Άναφερόμεθα σέ απειλές ποὺ προέρχονται από:

α. Τήν άνεξέλεγκτη διάδοση και διασπορά τής στρατιωτικής πυρηνικής τεχνολογίας. Η διάσπαση τής πρώην Σοβιετικής Ένώσεως εἶχε ὡς άποτέλεσμα τήν έκροή έπιστημόνων και ὕλικῶν σέ φιλόδοξα κράτη. Τὰ πρώτα δύο κράτη με πυρηνικὸ όπλοστάσιο (ΗΠΑ - Ρωσία) έγιναν πέντε (με Γαλλία, Μ. Βρετανία και Κίνα) και σήμερα εἶναι έννέα, με άρκετὰ άλλα ὑποψήφια. Οἱ μέχρι τώρα συμφωνίες για τὸν περιορισμὸ τῶν σχετικῶν όπλοστασίων και τῶν δοκιμῶν δέν έχουν μειώσει τοὺς κινδύνους. Η πιθανότης άποκτήσεως τέτοιων όπλων από τρομοκρατικές όργανώσεις δέν έχει σχέση μόνο με τοὺς εύφάνταστους. Φυσικά, τὰ λεχθέντα ισχύουν και για τις άλλες κατηγορίες όπλων μαζικής καταστροφής, χημικῶν και βιολογικῶν.

β. Τήν άνεξέλεγκτη έν πολλοῖς μετακίνηση πληθυσμῶν, ποὺ εκτιμᾶται ότι θα ένταθεῖ μελλοντικῶς, διότι θα ένταθοῦν και τὰ αίτια τὰ όποια τήν προκαλοῦν, ὅπως ή μεγάλη άνισοκατανομή πόρων και παραγωγής και οἱ συνέπειές της στην έπιβίωση μεγάλων πληθυσμιακῶν ομάδων· πολιτικοὶ λόγοι ποὺ ὑποχρεώνουν σέ έκπατρισμὸ· φυσικοὶ λόγοι, ὅπως ή διαφανομένη λειψυδρία και ή χαμηλή γεωργική παραγωγή· ή μόλυνση και ή καταστροφή τοῦ περιβάλλοντος, άκόμη και λόγοι δημογραφικοί, δηλαδή ὑπεργεννητικότητος. Άναφερόμεθα σέ δυσοίωνες προβλέψεις εκτεταμένων μελλοντικῶν μεταναστεύσεων, τῶν όποίων ή σημερινή πραγματικότης άποτελεῖ μικρογραφία. Οἱ μαζικές μεταναστεύσεις θα δημιουργήσουν προβλήματα άσφαλείας, τόσο αὐτές καθ’ έαυτές, ὅπως π.χ.

φυλάξεως συνόρων, όσο και έπειδή θά συντελέσουν στην ανάπτυξη του διεθνούς οργανωμένου έγκλήματος, μιας νέας απειλής που συνεχώς όγκοῦται, πτυχή της οποίας είναι και τὸ πρόβλημα τῶν ναρκωτικῶν, τὸ ὁποῖο ἤδη άπασχολεῖ και τὸ χῶρο τῶν Ένόπλων Δυνάμεων.

γ. Τὴν διεθνή τρομοκρατία, ἡ ὁποία, ἀπὸ τοπικὸ φαινόμενο, ἔχει λάβει διεθνεῖς διαστάσεις και συνιστᾶ σήμερα τὴν κατ' ἔξοχὴν ἀσύμμετρη ἀπειλή. Καίτοι τὰ γενεσιουργὰ αἰτία της πρέπει νὰ αναζητηθοῦν σὲ τομεῖς ἐκτὸς τοῦ χῶρου τῆς Ἀμύνης, ὅπως στὸν πολιτικὸ, οικονομικὸ, κοινωνικὸ, ἀκόμα και πολιτισμικὸ τομέα, ἐν τούτοις, ἡ ἀντιμετώπισή της ἀναμένει και ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς Ἀμύνης τὴ δική του συμβολή. Γιὰ νὰ εἴμεθα εἰλικρινεῖς, ἡ μόνη μέχρι τώρα ἀντίδραση ἔχει ἐκδηλωθεῖ μόνο ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς Ἀμύνης, ἂν και γενικῶς ἐκτιμᾶται ὅτι τὸ πρόβλημα εἶναι ἐξαιρετικῶς σύνθετο και ἡ ἀντιμετώπισή του ἀπαιτεῖ παράλληλη δράση και πολλῶν ἄλλων τομέων και φορέων.

Οἱ νέες μορφῆς ἀπειλῆς τείνουν νὰ μὴ συμβαδίζουν πρὸς τις γεωπολιτικὲς παραδοχῆς τοῦ παρελθόντος, ὅμως εἶναι ἀνθρώπινες δραστηριότητες με γεωπολιτικὲς ἀπηχῆσεις και συνέπειες, πὸ ἡ σύγχρονη γεωπολιτικὴ ὀφείλει νὰ ἐρευνήσει, ἀκόμα και νὰ προβλέψει. Καί αὐτὴ ἡ παγκοσμιοποίηση, με τὴν οικονομικὴ διάστασή της, τὴ μόνη πὸ ἔχουμε ἰδεῖ μέχρι τώρα, διότι δὲν ἔχουμε ἰδεῖ τὴν πολιτικὴ, κοινωνικὴ, πολιτιστικὴ τῆς διάσταση, εἶναι ἀνθρώπινη δράση με γεωπολιτικὰ ἐπακόλουθα, ἀφοῦ σὲ τελευταία ἀνάλυση καταναλίσκει γήινους πόρους, πὸ εἶναι πεπερασμένοι και προκαλεῖ περιβαλλοντικὰ τραύματα, πολλὰ μὴ θεραπεύσιμα. Ἔχει και ἡ παγκοσμιοποίηση τὴν ἀπειλητικὴ πλευρά της.

Οἱ νέες μορφῆς ἀπειλῆς, ἀκριβῶς λόγω τῶν χαρακτηριστικῶν τους, τὰ ὁποῖα ἀναφέρθηκαν προηγουμένως, δὲν εἶναι ἀντιμετωπίσιμες ἀπὸ τὸ κάθε κράτος χωριστὰ, ἀλλὰ ἀπαιτοῦν συλλογικὴ ἀντιμετώπιση, ἡ ὁποία προϋποθέτει διεθνή συνεργασία. Συνήθως, ἂν ὄχι κατὰ κανόνα, τὰ αἷτια πὸ τις προκαλοῦν βρίσκονται ἐκτὸς και μακρὰν τῆς Χώρας, ὅπου ἀναπτύσσεται ἡ δράση. Ἡ ἐσωτερικὴ ἀσφάλεια τῆς κάθε Χώρας, ἀφ' ἑαυτῆς δὲν εἶναι ἀρκετή, ἐξαρτᾶται και ἀπὸ αὐτὴν τῶν ἄλλων χωρῶν.

Δυστυχῶς, πὰρ τὴν ἀρχικὴ αισιοδοξία για μόνιμη εἰρήνη και ἐφησυχασμό, πὸ μᾶς κατέλαβε τὴν ἐπαύριο τοῦ τέλος τοῦ ψυχροῦ πολέμου, τὸ περιβάλλον ἀσφάλειας σὲ πλανητικὴ κλίμακα δὲν μᾶς ἐγγυᾶται αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ. Τουναντίον, ἔχει καταστει πολυπλοκότερο, με περιφερειακὲς ἀστάθειες και θερμῆς ἐστῆς. Οἱ ἰσχυρὲς Δυνάμεις, πὸ θά μπορούσαν νὰ ἀσχῆσουν τὴν ἐπιρροή τους με εὐδουκισία και ἀμεροληψία, στὴν ὑπηρεσία τοῦ δικαίου και τῆς εὐταξίας ἀνὰ τὸν

κόσμο, έπενεργούν με γνώμονα τὰ στρατηγικά συμφέροντά τους, έπιλήσιμονες τών διεθνών τους ύποχρεώσεων. Οί διεθνείς Όργανισμοί, με πρώτον τόν ΟΗΕ, χωρίς έξουσία και ισχύ, μάχονται μέν, πλήν κάπως δονκιχωτικά. Σημαντικό γεωσύστημα καθώς είναι και ή Ε. Ε. δέν έχει οργανώσει ακόμη μία αυτόνομη συλλογική έξωτερική πολιτική και δικό της έξ ολοκλήρου πυλώνα ασφαλείας, με ευρωπαϊκή ταυτότητα και ισχύ, αν και πρέπει να όμολογηθεϊ, ιδίως μετά την τελευταία σύνοδο κορυφής ότι, κάποια βήματα γίνονται προς αυτήν την κατεύθυνση, έστω και με βραδύτητα.

Η γεωπολιτική σημασία του έλληνικού χώρου παραμένει σημαντική και υπό τις νέες συνθηκες διεθνούς ασφαλείας, όπως αυτές έπηρεάζονται από την εμφάνιση και τών νέων απειλών. Η χωροθεσία του δέν τόν απαλλάσσει από το να είναι σταυροδρόμι διακινήσεως και τών νέων απειλών. Βεβαίως ή Χώρα μας αυτή καθ' έαυτήν ως "στόχος" δέν έμπίπτει στις προτεραιότητές τους, όμως ξένες παρουσίες με συμφέροντα και δράση στο έσωτερικό της, δέν είναι άπίθανο να στοχοποιηθούν. Άν π.χ. αναλυθεϊ τó θέμα της ασφαλείας τών έπικειμένων Όλυμπιακών Αγώνων, ή παρουσία ξένων κατά την διεξαγωγή τους και όχι αυτή καθ' έαυτήν ή Χώρα, όξύνει τó πρόβλημα και διογκώνει τις απαιτήσεις για την αντιμετώπισή του.

Άναφερόμενοι στις νέες απειλές, πρέπει να σημειώσουμε και τή δυνατότητα προσβάσεως και χρήσεως της νέας στρατιωτικής και μη τεχνολογίας από τους φορείς τους, κυρίως από αυτούς του οργανωμένου έγκλήματος και της τρομοκρατίας. Η τεχνολογία ύπηρετεϊ αυτόν που την κατέχει, άδιαφορώντας για τó σκοπό.

Στή γενική μέχρι τουδε σκιαγράφηση του διεθνούς περιβάλλοντος ασφαλείας, πρέπει να προστεθεϊ ή ειδικότερη περίπτωση συνθηκών ασφαλείας, αυτή που άφορᾶ αποκλειστικῶς στή Χώρα μας. Σε καθαρῶς έθνικό επίπεδο, στήν πρώτη σειρά τών απειλών είναι ή προερχομένη από την κατεύθυνση της γειτονικής Τουρκίας απειλή με πολιτικό περιεχόμενο, μία σειρά διεκδικήσεων που άπτονται της άκεραιότητος του έθνικού χώρου και τών κυριαρχικών δικαιωμάτων μας. Τó μέτωπο της απειλής εκτείνεται από τή Θράκη και δια του Αιγαίου καταλήγει στήν Κύπρο. Η ιδιότης του μέλους του NATO και οί όποιες σχέσεις της Τουρκίας με την Ε. Ε., δυσχεραίνουν την κατανόηση της απειλής αυτής από συμμάχους και Ευρωπαίους εταίρους και σε αυτό συμβάλλει και τó γεγονός ότι εϊμεθα τó μόνο απειλούμενο κράτος-μέλος και τών δύο αυτών Διεθνών Όργανισμών. Και επειδή στή συνέχεια θα μάς άπασχολήσει ή Έθνική Άμυνά μας, ή ακολουθουμένη σήμερα πολιτική της "προσέγγισης" με τή γείτονα, ούδόλως

ἀπαλλάσσει, οὔτε κἄν μετριάξει τὴν ὑποχρέωση τῆς Ἀμύνης, γιὰ διατήρηση πλήρους ἐτοιμότητας ἀντιμετωπίσεώς της. Αὐτὴ τὴ θέση μᾶς τὴν ὑπενθυμίζουν καθημερινῶς οἱ τουρκικὲς παραβάσεις καὶ παραβιάσεις τοῦ ἐθνικοῦ ἐναερίου χώρου.

Ἀπὸ πλευρᾶς ἐγγυτέρου περιγύρου, πρέπει συνεχῶς νὰ λαμβάνουμε ὑπόψη τὴν ἀστάθεια καὶ τὴ ρευστότητα τοῦ βαλκανικοῦ χώρου, ὅπου ἐθνικιστικὲς τάσεις, ἐθνικὲς ἐξάρσεις, ἀλυτρωτισμοὶ καὶ μεγάλες ιδέες, δὲν ἔχουν κατασιγάσει ἀνεπιστρεπτί. Στὸν εὐρύτερο δὲ περίγυρο, τὸν ἐκτεινόμενο ἀπὸ τὴ Μέση Ἀνατολὴ ἕως τὸν Καύκασο καὶ τὴν κεντρικὴ Ἀσία, ὑπάρχουν, ἐκτὸς τῆς ἀστάθειας καὶ θερμῆς ἀντιπαραθέσεως ὀρθόδοξου καὶ μὴ πολέμου. Συγκρουόμενα συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν Δυνάμεων στὶς περιοχὲς αὐτές, ὅπου ὑπάρχουν καὶ τὰ μεγαλύτερα τῶν ἐνεργειακῶν ἀποθεμάτων τῆς γῆς, δυσχεραίνουν τὴν ὁμαλοποίηση τῆς καταστάσεως.

Μετὰ ἀπὸ τὴ σύντομη αὐτὴ σκιαγράφηση τοῦ ὅλου περιβάλλοντος ἀσφαλείας τῆς ἐποχῆς μας καὶ μὲ δεδομένη τὴ γεωπολιτικὴ μας ταυτότητα, ὅπως τὴν ἐξετάσαμε, ἡ ἀναγκαιότης τῆς Ἐθνικῆς μας Ἀμύνης εἶναι προφανῆς. Διότι ἡ ἀποστολὴ τῆς ὡς θεματοφύλακος τῆς ἀκεραιότητος τῆς πατρώας γῆς καὶ τῆς ἀκωλύτου ἀσκήσεως τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τοῦ κράτους, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ὡς παράγοντος στηρίξεως τῶν ἐπιδιώξεων καὶ τῶν στόχων ὑψηλῆς στρατηγικῆς τοῦ Ἔθνους, τὴν διασυνδέει κατὰ τρόπον ἄμεσο μὲ τὴν ἐλευθερία αὐτοῦ τοῦ Τόπου καὶ τὴν ἐπιβίωση τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ τῆς ἐπιβάλλει νὰ εἶναι ἐνεργὸς καὶ ἀγωνιστικὴ μέσα στὸ συνεχῶς μεταβαλλόμενο περιβάλλον ἀσφαλείας, μέσα σὲ συνδηκτες παγκοσμιοποιήσεως, σὲ διεθνεῖς καταστάσεις ἀστάθειας καὶ ρευστότητας, ὅπου τὸ Διεθνὲς Δίκαιο καὶ οἱ Διεθνεῖς Ὄργανισμοὶ ἀδυνατοῦν ἀκόμη νὰ ἐγγυηθοῦν, πολὺ περισσότερο νὰ ἐξασφαλίσουν, τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἐπιβίωσή μας. Εἶθε κάποτε νὰ πραγματοποιηθεῖ αὐτό.

Ἡ θεσμοθετημένη αὐτὴ λειτουργία τοῦ κράτους ἔχει κύριον ὄργανο δράσεως τὶς Ἐνοπλίες Δυνάμεις. Αὐτές, ὡς συνισταμένη τῆς καθόλου ἰσχύος τοῦ κράτους, προσδιορίζουν κατὰ κύριο λόγο καὶ τὸ εἰδικὸ θῆρος του στὶς διεθνεῖς σχέσεις, στηρίζουν τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ του καὶ τὴν καθημερινὴ διπλωματικὴ τῆς δραστηριότητα, ὅ,τι ὑπονοεῖται μὲ τὴν λεγομένη “ἀμυντικὴ διπλωματία”.

Ἡ ποικιλομορφία τῶν σημερινῶν ἀπειλῶν ὑποχρεώνουν τὴν Ἄμυνα στὴν ἀνάπτυξη μιᾶς σύνθετης ἱκανότητος, ποὺ θὰ ἀποβλέπει ὄχι μόνον στὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἐξωθεν ἀπειλῆς, ἀλλὰ καὶ στὴν ἐσωτερικὴ ἀσφάλεια. Ἡ περίπτωση

π.χ. τών Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων εἶναι ἓνα τέτοιο δείγμα, με τὴν ἀνάληψη εὐθύνης ἀσφαλείας καὶ ἀπὸ τὸν τομέα τῆς Ἀμύνης, πέρα τῶν εὐδυνῶν τοῦ φορέως Δημοσίας Τάξεως.

Με δεδομένη τὴν ἀναγκαιότητα τῆς διεθνούς συνεργασίας στὴν ἀντιμετώπιση τῶν νέας μορφῆς ἀπειλῶν, πρέπει ἡ Ἄμυνα νὰ ἔχει τὴ Δυνατότητα νὰ ἀνταποκρίνεται καὶ τώρα καὶ στὸ μέλλον σὲ διεθνεῖς συνεργασίες, τουλάχιστον με τοὺς Ὀργανισμούς, μέλος τῶν ὁποίων εἶναι ἡ Χώρα, τόσο ὡς πρὸς τὴ λήψη ἀποφάσεων, ὅσο καὶ ὡς πρὸς τὴ σχεδίαση καὶ τὴ δράση, πάντοτε μέσα στὸ πλαίσιο τῆς ἐκάστοτε πολιτικῆς τῆς Χώρας. Ἐξάλλου καὶ ὁ ὅρος “ἀμυνα” τείνει νὰ ἀντικατασταθεῖ — ἂν δὲν ἔχει ἤδη γίνει αὐτό— ἀπὸ τὸν ὅρο “ἀσφάλεια” (security), ὁ ὁποῖος ἀνταποκρίνεται σὲ εὐρύτερο φάσμα ἀπειλῶν. Ἄλλωστε καὶ γιὰ “περιβάλλον ἀσφαλείας” γίνεται πλέον λόγος, πού ὑπονοεῖ σύνδεση ἀπειλῶν καὶ συλλογικότητα στὴν ἀντιμετώπισή τους.

Εἶναι βεβαίως γνωστὴ ἡ ἐπιχειρούμενη σήμερα ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Ἐθνικῆς Ἀμύνης, Ἀμυντικῆ Στρατηγικῆ Ἀναθεώρηση, γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση ἀκριβῶς τοῦ νέου περιβάλλοντος ἀσφαλείας στὸ νέο αἰῶνα, με προοπτικὴ πολλῶν ἐτῶν. Οἱ ἀπόψεις πού ἐκτίθενται ἐδῶ, οὔτε ἀντίλογο ἀποτελοῦν, οὔτε κριτικὴ. Ἀπλῶς φιλοδοξοῦν νὰ φανοῦν χρήσιμες.

Ἡ σύνθετη ἱκανότητα τοῦ τομέως τῆς Ἀμύνης, πρέπει νὰ ἀντανανκλάται στὰ ὀργανωτικὰ σχήματα καὶ στὶς δομὲς τῶν δυνάμεων, οἱ ὁποῖες πρέπει νὰ ἐξασφαλίζουν:

α. ταχύτητα στὴ λήψη τῶν ἀποφάσεων καὶ μείωση τοῦ χρόνου ἐπεμβάσεως γιὰ ὅλα τὰ κλιμάκια. Μία ἀμεσότητα δηλαδὴ, πού μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ με τὴ χρήση σύγχρονης τεχνολογίας διοικήσεως καὶ ἐπικοινωνιῶν καὶ με τὴν κατάργηση τῶν μὴ ἀπαραιτήτων ἐνδιαμέσων κλιμακίων.

β. εὐελιξία, πού θὰ ἐπιτευχθεῖ, ἀφ’ ἐνός με τὴν ταχύτητα κινήσεως, ἀλλὰ καὶ μεταφορᾶς με σύγχρονα μεταφορικὰ μέσα ἀέρος καὶ θαλάσσης καὶ ἀφ’ ἑτέρου με τὴ δυνατότητα ἀντιμετωπίσεως ἀπὸ τὴν ἴδια μονάδα ποικίλων ἀποστολῶν. Ἡ ἀποκλειστικότης ρόλου πρέπει νὰ περιορισθεῖ πολὺ. Εἶναι θέμα ἐπαρκούς ἐκπαίδευσσεως καὶ καταλλήλων μέσων.

γ. δεσμοθετημένη συνεργασία μεταξὺ τῶν Ὀπλων καὶ τῶν Κλάδων, συνεργασία ὀργανωτικὴ, σχεδιαστικὴ καὶ ἐκτελεστικὴ, ὅπου τὸ ἐπιχειρησιακὸ περιβάλλον καὶ ἡ ἀποστολὴ τὸ ζητοῦν.

Ἡ σύγχρονη στρατιωτικὴ τεχνολογία συνιστᾶ σημαντικὸ συντελεστὴ τῆς ἰσχύος τῶν Ε. Δ. Συνεισφέρει σὲ στρατηγικὰ καὶ τακτικὰ πλεονεκτήματα, ἐπη-

ρεάζει θετικώς τὴν ἐξισορρόπηση τῆς ἰσχύος τοῦ ἀντιπάλου, ἐπιτυγχάνει ἀκόμη καὶ ὑπερίσχυση καὶ συμβάλλει στὴν “ἀποτρεπτικὴ ἰκανότητά” μας. Ἐχει βεβαίως ὑψηλὸ κόστος, ἀλλὰ ἀσφαλῶς ἔχουν καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀσφαλείας μας τὴν ἀξία τους, πού εἶναι ἀνεκτίμητη. Κάποιες μάλιστα τεχνολογίες, θὰ μπορούσαν νὰ μὴν εἶναι εἰσαγόμενες, ἀλλὰ παραγόμενες ἐγχωρίως, τουλάχιστον σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ ἀπὸ ὅσο γίνεται σήμερα. Ὡς δεῖγμα νέας τεχνολογίας, ἀναφέρω τὸ αὐτοματοποιημένο σύστημα C⁴ISR (δηλαδή, Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance & Reconnaissance) τὸ ὁποῖο δίνει εἰκόνα μάχης πραγματικοῦ χρόνου καὶ ἐξασφαλίζει διοίκηση καὶ ἔλεγχο. Ἐπίσης, τὰ σύγχρονα ὅπλα ἀκριβείας, πού ἐπιτυγχάνουν τὴ “μία βολὴ ἀνὰ στόχο”, καθὼς καὶ τὴν ἐκμετάλλευση τῆς τετάρτης διαστάσεως τοῦ πεδίου μάχης, πού εἶναι ὁ χρόνος, μέσα ἀπὸ τὶς δυνατότητες τῆς πληροφορικῆς καὶ τῶν συγχρόνων ἐπικοινωνιῶν, γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ ρυθμοῦ μας ἐπὶ τοῦ ἀντιπάλου. Ἡ ἀπόκτηση νέας τεχνολογίας δὲν ὀλοκληρώνεται, ἄς τὸ ἔχουμε ὑπόψη, παρὰ μόνον μὲ τὴν ἀφομοίωσή της καὶ τὴν πλήρη ἀξιοποίησή της.

Ἡ ἐκπαίδευση τοῦ προσωπικοῦ εἶναι ἐπίσης οὐσιῶδες κεφάλαιο. Ὅχι μόνον διότι δι’ αὐτῆς ἀποκτᾶται ἡ ἀπαραίτητη γνώση, ἀλλὰ καὶ διότι συμβάλλει στὴν αὐτοπεποίθηση, στὴν πειθαρχία, στὴν ἀπόκτηση δεξιότητος στὸ χειρισμὸ τῶν μέσων καὶ στὴν ἐκμετάλλευση ὀλοκληροῦ τοῦ φάσματος τῶν δυνατοτήτων τους, ἰδιαίτερος τῶν τεχνολογικῶν ἐξελιγμένων. Ἡ ἐκπαίδευση τῶν στελεχῶν πρέπει νὰ ἀποβλέπει στὴ δημιουργία στρατιωτικῶν ἡγηγτόρων γιὰ τὸ πεδίο τῆς μάχης, μὲ προοπτικὴ ἐξελίξεως σὲ θέσεις καὶ βαθμούς ἡγεσίας, πού σημαίνει ἐπαρκῶς ἐξοπλισμένων, ὥστε νὰ κατανοοῦν τὸ σύγχρονο κόσμο μας στὸ πλαίσιο τῆς ὑψηλῆς στρατηγικῆς καὶ ἰδιαίτερος τὸ ὄλοένα καὶ πιὸ σύνθετο περιβάλλον ἀσφαλείας.

Ἡ πλέον σοβαρὴ συνιστώσα τῆς στρατιωτικῆς ἰσχύος εἶναι τὸ ἀνθρώπινο δυναμικὸ τῶν Ε. Δ. Συγχρόνως εἶναι καὶ ὁ δυσκολότερος παράγων, διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μηχανή. Διαδέτεται κρίση, ἔχει συναίσθημα καὶ δὲν προγραμματίζεται. Αὐτὸ πού συχνὰ ἀκούεται, ὅτι ὁ πόλεμος τῆς αὔριον θὰ γίνεται μὲ ... κουμπιά, εἶναι ὀρθόν, ἂν ὑπονοεῖ τὴ χρῆση τῆς ὄλο καὶ νεότερης πολεμικῆς τεχνολογίας, ἀλλὰ εἶναι πλάνη, ἂν ὑποδηλώνει, ἔστω καὶ ἐμμέσως, τὴν ὑποβάθμιση καὶ πολὺ περισσότερο τὴν ὑποκατάσταση τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος. Κουμπιά θὰ ὑπάρχουν ἀσφαλῶς καὶ μάλιστα στὸ μέλλον ὄλο καὶ περισσότερα, ὅμως κάποιος πρέπει νὰ τὰ χειρισθεῖ καὶ τελικῶς χρειάζεται ἓνας “νοῦς” γιὰ νὰ ἀποφασίζει καὶ νὰ κατευθύνει. Εἶναι ἀπαράδεκτη ἡ ὅποια ἀποψη τῆς ὑπεροχῆς

του υλικού έναντι των ιδεών. Οί πόλεμοι όλων των εποχών ἐγίνοντο με μηχανικά μέσα, με πολεμικούς εξοπλισμούς, από τον πέλεκυ και το ακόντιο, μέχρι τον πύραυλο και τις ακτίνες λέιζερ, όμως ἐκερδίζοντο ἢ ἐγάνοντο από τους ἀνθρώπους. Τὸ ἀνθρώπινο δυναμικὸ εὐρίσκεται —καὶ αὐτὸ εἶναι κανόνας για ὅλους τοὺς στρατούς— σὲ εὐθεία σχέση με τὴν “ποιότητα” καὶ τὴ μαχητικὴ ἀξία τοῦ στρατεύματος. Ἡ γνώση, τὸ ἠθικὸν καὶ ἡ πίστη στὴν ἀποστολὴ του εἶναι τὸ τρίπτυχον τῆς συμπεριφορᾶς καὶ δράσεώς του. Ὁ χρόνος δὲν ἐπιτρέπει ἀνάλυση αὐτῶν τῶν στοιχείων, ὅμως ὁ βαθμὸς ὑπάρξεώς των εἶναι ὁ προσδιοριστικὸς δείκτης τῆς ποιοτικῆς στάθμης ἐνὸς στρατοῦ.

Δυὸ συναφῆ πρὸς τὸ ἀνθρώπινο δυναμικὸ θέματα εἶναι, πρῶτον, ἡ ἀρξαιμένη δημογραφικὴ πενία μας, κατάσταση πού πρέπει νὰ ἀναστραφεῖ, ἄλλως θὰ ὑπάρξουν ἐπιπτώσεις καὶ στὴν Ἄμυνα. Δεύτερον, ἡ ἐπαγγελματοποίηση τοῦ προσωπικοῦ, για τὴν ὁποία πρέπει νὰ βρεθεῖ ἡ χρυσὴ ἀναλογία σὲ σχέση με τὸ προσωπικὸ τῆς συνταγματικῆς ὑποχρέωσης, δηλαδὴ τῆς καθολικῆς στρατεύσεως, διότι δι’ αὐτοῦ τοῦ τελευταίου, ἡ Ἄμυνα ἐρεῖδεται ἐπὶ τοῦ λαοῦ, τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου ὑπόθεση εἶναι ὁ πόλεμος. Ἡ διαφαινομένη σήμερα τάση τῆς πλήρους ἐπαγγελματοποιήσεως, με τὴν πάροδο τοῦ χρόνου θὰ ἀλλοιώσει τὸ αἶσθημα τοῦ λαοῦ ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλεια τῆς πατρώας γῆς. Καὶ τὸ λέγουμε αὐτό, διότι τὰ πρότυπα ἐπαγγελματικῶν στρατῶν —τῶν ΗΠΑ, τῆς Μ. Βρεταννίας— δὲν μάχονται για τὴν ὑπεράσπιση τῶν βωμῶν καὶ τῶν ἐστιῶν τους, ὅπως θὰ συμβεῖ με ἡμᾶς, ἀλλὰ ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, για τὴν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων τῶν χωρῶν τους. Ἀρκεῖ νὰ ἐπανανοηματοδοτήσουμε τὴ συνταγματικὴ ὑποχρέωση, ὥστε ὁ στρατεύσιμος νὰ κατανοήσῃ τὴν ἀνάγκη τῆς στρατεύσεώς του καὶ ὑπηρετώντας νὰ πεισθεῖ ὅτι ὄντως προσφέρει στὴν Πατρίδα.

Ἡ Ἐθνικὴ Ἄμυνά μας ἔχει υἱοθετήσει μεταπολεμικῶς τὸ “ἀμυντικὸ δόγμα”. Τοῦτο ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὴν Πολιτικὴ τῆς Χώρας, τὸν εὐρωπαϊκὸ προσανατολισμὸ τῆς καὶ τὴν ἀτλαντικὴ διασύνδεσή τῆς. Γενικῶς, σημαίνει διατήρηση καὶ προστασία τῶν κεκτημένων, με ἀποῦσα θεβαίως τὴν ἐννοια οἰασδῆποτε παραχώρησης. Ἡ Χώρα, φιλειρηνικὴ καὶ προσκολλημένη στὴ διεθνή νομιμότητα, ἔχει υἱοθετήσει τὸν μόνον ... δίκαιον πόλεμον, τὸν “ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν”. “Εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης” ἀναφωνεῖ ἀπὸ τὸ προγονικὸ παρελθὸν ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν Ὅμηρος, διὰ στόματος τοῦ Ἑκτορος. Ὁ Ὅμηρος διεμβόλισε τὸ χρόνο καὶ ἡ ῥήση του φθάνει δικαιωμένη στις ἡμέρες μας.

Ἡ πεμπτούσια τοῦ ἀμυντικοῦ δόγματός μας εἶναι ἡ “ἀποτροπή”, πού κατὰ κύριον λόγον ἀπευθύνεται στὴν γείτονα Τουρκία. Τὸ μήνυμα πού στέλλει πρέπει

νά είναι πειστικό και νά τήν αποθαρρύνει από κάθε πρόθεση πολέμου έναντίον μας. Άρα, ή “άποτροπή” μας πρέπει νά έχει αδιαμφισβήτητη αξιοπιστία. Καί ακόμη, για νά είναι αποτελεσματική, νά ενέχει τή δυνατότητα ενός προληπτικού κτυπήματος και τελικά νά πείθει τήν άλλη πλευρά ότι, πολιτική και στρατιωτική ήγεςία διακατέχονται από τή σταθερή βούληση νά πολεμήσουν, αν αύτή είναι ή επιλογή της (ή επιλογή της άλλης πλευράς). Η άποτροπή όφείλει νά καλύπτει τò σύνολο του έλληνικού και κυπριακού χώρου, έφ’ όσον τò δόγμα του ΕΑΧ (Ένιαίου Άμυντικού Χώρου) είναι πολιτική έπιταγή σέ ισχύ.

Άναφερθήκαμε σέ βασικές παραμέτρους τής Έθνικής Άμύνης, όσο μάς έπιτρέπει ό χρόνος. Ο χώρος τής Άμύνης είναι σέ μεγάλο βαθμό χώρος μαθηματικοποιημένος. Μόνο ό ανθρώπινος παράγων και οι προθέσεις του αντίπαλου έχουν βαθμόν άπροσδιοριστίας. Όλα τά άλλα μεγέθη είναι μετρήσιμα και έπομένως ό χώρος είναι γενικώς έπίδεκτος ύπολογισμών και προβλέψεων και συνακόλουθα όρθων άποφάσεων και λελογισμένων ένεργειών.

Όα έϊμεθα ιδιαιτέρως εύτυχεις, αν όλοκληρωθεί και λειτουργήσει κατά φερέγγυο τρόπο ή εύρωπαϊκή άμυντική πολιτική και ταυτισθεί ή έθνική μέ τήν εύρωπαϊκή άμυνα, με άλλα λόγια, αν τά σύνορά μας γίνουν εύρωπαϊκά σύνορα, με όρους στρατιωτικής ασφάλειας. Έως τότε ή εύθύνη για τήν άμυνα θά βαρύνει άποκλειστικά τούς δικούς μας ώμους.

Ο έλληνικός λαός έκτιμā τò χώρο τής Άμύνης. Φιλόπατρις και λάτρης τής έλευθερίας καθώς είναι, δέν φείδεται θυσιών, αρκεί νά είναι όρθά ένημερωμένος και πεπεισμένος για τήν αναγκαιότητα των θυσιών του.

Η Άκαδημία Άθηνών δείχνοντας έμπράκτως τò ενδιαφέρον της για τόν ύπόψη χώρο, απέφασισε τήν ίδρυση Γραφείου Στρατιωτικών και Άμυντικών Θεμάτων, όπως ήδη ανέκοίνωσε ό Πρόεδρος της.

Κυρίες και Κύριοι,

Άνακεφαλαιώνοντας, έπισημαίνω ότι,

α. Ο έλληνικός χώρος είναι μεγάλης γεωστρατηγικής σημασίας και όπως συνέβη κατά τò παρελθόν, έτσι και εις τò μέλλον, οι πιθανότητες νά εύρεθεί στò έπίκεντρο διεθνών γεγονότων είναι αύξημένες.

β. Λαμβανομένων ύπόψη τής γεωστρατηγικής μας θέσεως και του άσταθούς περιβάλλοντος ασφάλειας (έγγυτέρου και εύρύτερου) ή Έθνική Άμυνά μας μέ τή γνωστή άποστολή της, αποτελεί άναντίρρητη αναγκαιότητα.

γ. Η Ε. Α. δέν μπορεί νά είναι στατική, αλλά συνεχώς έκσυγχρονιζόμενη

στά οργανωτικά σχήματα και στις δομές, στα δόγματα και στις τακτικές, στην τεχνολογία και στην εκπαίδευση. Μόνο έτσι διασφαλίζεται η ποιότητα και το αξιόμαχον.

δ. Το ανθρώπινο δυναμικό των Ε. Δ. συνιστά την πλέον ευαίσθητη παράμετρο της Άμυνής μας και χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή και μέριμνα.

ε. Η άμυντική ισχύς μας είναι ένας από τους παράγοντες που προσδιορίζουν το ειδικό βάρος της χώρας στη διεθνή σκηνή. Υποστηρίζει την εξωτερική πολιτική και τους διπλωματικούς χειρισμούς και συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων τους.

στ. Η “άποτροπή”, ως ακρογωνιαίος λίθος της άμυντικής φιλοσοφίας μας, πρέπει να είναι αξιόπιστη και να αποπνέει τη σταθερή βούλησή μας και διά το ἔσχατον, τὸν πόλεμο.

Κυρίες και Κύριοι,

Τείνουμε πρὸς ἓναν ἐφησυχασμό, πὸν ἐξέδρεψε ἡ μακρὰ περίοδος εἰρήνης τὴν ὁποία ἀπολαμβάνουμε καὶ τὸν ὑποδαυλίζει ὁ εὐδαιμονισμός. Ὅμως, οὔτε τὸ τέλος τῆς ἱστορίας ἔρχεται —ὅπως τὸ θέλει ὁ Φουκουγιάμα— οὔτε οἱ ἀνταγωνισμοὶ διεθνῶς, καὶ κατ’ ἀκολουθίαν οἱ πόλεμοι, θὰ σταματήσουν. Τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀσφαλείας πὸν ἀπολαμβάνουμε δὲν εἶναι αὐτονόητα, οὔτε καὶ κληρονομούμενα, ἀλλὰ καθ’ ἡμέραν καὶ ἀπὸ κάθε γενεὰ ἐπιβεβαιούμενα. Ἰπ’ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὀφείλουμε νὰ προετοιμάζουμε τὶς νεώτερες γενεές, ὄχι ἀπαισιοδοξοῦντες, ἀλλὰ φρονίμως μεριμνοῦντες. Τοῦτο δέ, ἕως ὅτου ἡ ἀλλαγὴ στάσεως ζωῆς καὶ ὁ ἐπανακαθορισμὸς ἀρχῶν καὶ ἀξιῶν βίωσης ἀπὸ τὸν ὅπου γῆς ἄνθρωπο, θὰ ἐξανθρωπίσουν ἄτομα, κράτη καὶ τὶς διεθνεῖς σχέσεις.

Σᾶς εὐχαριστῶ.